

ZRZESZENIE GMIN
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

ul. Gen. J. Dąbrowskiego 41b/308
65-021 Zielona Góra
kom. 796 796 683
kom. 796 009 636
biuro@lubuskiegminy.pl

www.lubuskiegminy.pl

Zielona Góra, 20.05.2024 r.

Jakub Jaworowski
Minister Aktywów Państwowych
Ministerstwo Aktywów Państwowych
ul. Krucza 36/ Wspólna 6
00-522 Warszawa

Szanowny Panie,

w imieniu Gmin z województwa lubuskiego, będących beneficjentami Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych Edycja IX „Rozświetlamy Polskę” (dalej zwany Programem), mając na względzie zakres zadań Departamentu, do których należy w szczególności prowadzenie spraw związanych z nadzorem ministra nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, w odpowiedzi na pismo z dnia 6.04.2024 r., zwracamy się o ponowną analizę stanowiska zawartego w wystąpieniu z dnia 29.02.2024 r. dotyczącego **nieprawidłowych praktyk** stosowanych przez ENEA OŚWIETLENIE SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ (Numer KRS: 0000067552), którego jedynym udziałowcem jest ENEA S.A. w zakresie realizacji tego Programu, oraz wyrażenia własnej oceny zgłoszonego problemu.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że przedmiotowa odpowiedź Ministerstwa stanowi jedynie w całości powtórzenie stanowiska zarządu spółki kontrolowanej udzielonego w sprawie, bez analizy i oceny istoty problemu – w szczególności nie zajęcia własnego stanowiska w zakresie kwestionowanego:

1. przekazania gminom „tytułu prawnego do dysponowanie urządzeniami (oprawami oświetleniowymi wraz z osprzętem) pozostającymi ich własnością w celu zmodernizowania majątku spółki poprzez wzbogacenie go uzyskanym dofinansowaniem z Programu – odpłatną umową najmu/dzierżawy
a następnie po zrealizowaniu przedmiotowej inwestycji (na mieniu Spółki)
2. zwrotu przedmiotu najmu/dzierżawy z ulepszeniami i nakładami przez Gminy – bez obowiązku zwrotu ich wartości na rzecz Gmin

Powyższe, zdaniem samorządów, w oczywisty sposób godzi w zasady wydatkowania środków publicznych (racjonalności, celowości i oszczędności) – zasady finansowania przez jednostki samorządowe oświetlenia ulicznego własnym majątkiem (w tym pochodzących z Programu), co wskazuję na *konieczność podjęcia działań legislacyjnych w celu wprowadzenia jednolitych zasad postępowania.*

Pokreślić należy, że warunkowanie możliwości przystąpienia do programu (uzyskania tytułu prawnego do infrastruktury spółek energetycznych w celu wymiany opraw na instalacjach) od zawarcia nienegocjowalnej i nieekwiwalentnej umowy ze spółką energetyczną, stanowi znaczne nadużycie ze względu na pozycję dominującą spółek w stosunku do samorządów gminnych.

Proponowane warunki umowne z całą pewnością nie wyrażają interesu obu stron, a przede wszystkim pozostają wysoce wątpliwe pod względem legalności (poszanowania zasad wydatkowania środków publicznych) dla Gmin, jako beneficjentów korzyści wynikających z realizacji Programu.

Jeszcze raz należy podkreślić, że umowa przekazania urządzeń infrastruktury spółek energetycznych celem czynienia na niej inwestycji winna być **nieodpłatna**. Dopuszczalna prawnie jest możliwość stworzenia umowy dwustronnie zobowiązującej określającej wzajemne prawa i obowiązki z poszanowaniem interesów i ochrony praw oby stron (przekazanie tytułu prawnego do urządzeń, jako umowa nienazwana – do przeprowadzenia celowej inwestycji. Program rządowy nie wskazywał rodzajowo umowy (najem/ dzierżawa), ale wskazywał jedynie na uzyskanie tytułu prawnego od właściciela.

Powyższe nie ma nic wspólnego ze świadczeniem usług nieodpłatnie. Co więcej oprócz prowadzonej modernizacji przestarzałych urządzeń infrastruktury Gminy zobowiązane są w czasie realizacji Programu do zawarcia dodatkowych umów:

1. wykonania usługi wymiany opraw – zapis: „gmina zleci spółce w zamówieniu z wolnej ręki” (mimo braku podstaw do zastosowania trybu z art. 214 ust 1 pkt 1 PZP)
2. usługi eksploatacji i konserwacji oświetlenia ulicznego (stanowiącej własność Spółki i Gminy – w części nowych opraw – ponownie ma to nastąpić w trybie bezprzetargowym - zapis „gmina zleci spółce w zamówieniu z wolnej ręki” (mimo braku podstaw do zastosowania trybu z art. 214 ust 1 pkt 1 PZP).

Należy również zaznaczyć, że nie jest prawdą twierdzenie, iż wysokość stawki dzierżawy za jeden punkt świetlny proponowanej przez Spółkę wynosi 1 zł miesięcznie. W województwie lubuskim zdarzało się, że proponowane były stawki kilkukrotnie wyższe.

Reasumując

Ponoszone w celu realizacji Programu wydatki inwestycyjne Gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku. Zwykłe utrzymanie punktów świetlnych, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy Prawo energetyczne, nie obejmuje swym zakresem modernizacji, a jedynie bieżącą konserwację.

Racjonalnym w ocenie interesu samorządów byłoby zagwarantowanie rozwiązań prawnych umożliwiających rzeczywiste zrealizowanie zadania inwestycyjnego objętego Programem – w obszarze urządzeń oświetleniowych należących do obcego majątku (spółki oświetleniowej). W tym celu właściwym byłoby przekazanie/wykup zużytego majątku (nieenergooszczędnych niesprawnych opraw oświetleniowych) Gminom /przez Gminy według cen uwzględniających stopień zużycia, a w dalszej kolejności prowadzenie inwestycji na własnym już majątku (gminnym) zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym.

Należy zwrócić uwagę na zaprezentowane przez spółki oświetleniowe rozwiązania, zarówno na czas prowadzonej inwestycji (odpłatność za użyczenie urządzeń oświetleniowych, związanie umową na konserwację w części modernizowanej - narzucenie gminom dodatkowo „obowiązku napraw, utrzymania, konserwacji i remontów” i przechowywania zdemontowanych urządzeń w należyłym stanie przez czas trwania niniejszej umowy), jak i po jej zakończeniu (przejęcie

zmodernizowanych urządzeń bez ekwiwalentności świadczeń), które to wskazują na uzasadnione wątpliwości Gmin, co do możliwości wykonania Programu na cudzym majątku – należącym do spółek energetycznych), skutkujące końcowo ograniczeniem możliwości korzystania z Programu.

Istnieje pilna potrzeba zmiany legislacyjnej w celu umożliwienia Gminom czynienia nakładów na infrastrukturę oświetleniową, do której nie posiada tytułu prawnego.

Aktualny stan własności systemu oświetlenia drogowego jest jedną z głównych przyczyn trudności w dysponowaniu przez gminę majątkiem oświetleniowym, bowiem instalacje oświetleniowe są w przeważającej części własnością przedsiębiorstw energetycznych.

Zwykle utrzymanie punktów świetlnych, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.) nie obejmuje swym zakresem modernizacji. Obowiązek modernizacji istniejącego oświetlenia opartego na oprawach rtęciowych, oprawach sodowych oraz konieczność zapewnienia właściwej jakości technicznej i eksploatacyjnej wiąże się z ponoszeniem znacznych nakładów na modernizację punktów świetlnych. Ponoszone w tym celu wydatki inwestycyjne gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku.

Wyjaśnienia wymaga kwestia dopuszczalności rozwiązań prawnych odnośnie ponoszenia przez gminy kosztów modernizacji sieci oświetlenia w świetle obowiązującego prawa z uwagi na niejednolite rozwiązania stosowane przez poszczególne jednostki samorządu w tym zakresie. Postępowanie niejako „wymuszane” jest potrzebą realizacji zadań własnych gminy takich jak planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy, a także finansowanie tego oświetlenia, zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 2 ustawy *Prawo energetyczne*. Ponadto art. 18 ust. 1 pkt 4 tejże ustawy obliguje gminę również do planowania i organizacji działań mających na celu racjonalizację zużycia energii oraz promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy. Obowiązek ten wiąże się z ponoszeniem kosztów związanych z modernizacją oświetlenia oraz zapewnieniem właściwej jakości technicznej i eksploatacyjnej.

Pod pojęciem finansowania oświetlenia należy rozumieć (zgodnie z art. 3 pkt 22 ww. ustawy) finansowanie kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz koszty ich budowy i utrzymania.

Zgodnie natomiast z art. 216 ust. 2 pkt 1 ustawy o finansach publicznych, wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są przeznaczone na realizację zadań określonych w odrębnych przepisach, w szczególności na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego.

W przypadku, gdy instalacja oświetleniowa stanowi własność zakładu energetycznego, gmina nie jest w żaden sposób uprawniona do ponoszenia nakładów ze środków własnych na modernizację punktów świetlnych niebędących jej własnością.

Ponoszone w tym celu wydatki inwestycyjne gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku. **Zwykle utrzymanie punktów świetlnych**, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy Prawo energetyczne, nie obejmuje swym zakresem modernizacji, a **jedynie bieżącą konserwację**.

W świetle obowiązujących przepisów finansowanie przez gminę ze środków własnych modernizacji oświetlenia ulicznego, w przypadku, gdy właścicielem instalacji jest zakład energetyczny, jest niezgodne z prawem.

Takie stanowisko wyrażone zostało również przez Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych z dnia 25 kwietnia 2008 r. oraz Ministerstwo Finansów.

Jest ono również zbieżne ze stanowiskiem Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2007 r., zgodnie, z którym modernizacja instalacji powinna być realizowana przez jej właściciela w uzgodnieniu z gminami, dla których świadczą usługi oświetleniowe. Nakłady ponoszone przez właściciela sieci energetycznej na jej modernizację powinny zostać sfinansowane ze środków pozyskanych za usługi świadczone gminie w zakresie utrzymania punktów świetlnych na terenie gminy (remonty, konserwacje), tj. w drodze tzw. usługi oświetleniowej zlecanej przez gminę. Zawarcie umowy na zakup usługi oświetleniowej wymaga zastosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655). W takiej sytuacji gmina ponosi jedynie koszty usługi oświetleniowej, co jest zgodne z obowiązującymi przepisami. Wysokość i rodzaj stawek jednostkowych stanowiłoby przedmiot uzgodnień stron umowy.

Pomimo powyższego przedsiębiorstwo energetyczne stoi na stanowisku, że zgodnie z Wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 roku (III SK 36/10) biorąc pod uwagę przypisany postanowieniami Prawa energetycznego cel działania gminy, czyli wykonywanie zadania własnego polegającego na finansowaniu oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych, nie można założyć, iż ustawodawca zakazuje gminie finansowanie innych elementów infrastruktury oświetleniowej, aniżeli punkty świetlne, jeżeli są one niezbędne do zapewnienia wspomnianych miejsc. Gmina zgodnie z tym postanowieniem jest więc w ramach wykonywania swoich zadań własnych zobowiązana do ponoszenia wszelkich kosztów związanych z infrastrukturą oświetleniową, jeżeli są one niezbędne dla realizacji oświetlenia w tej jednostce samorządu terytorialnego.

W celu uniknięcia powyższych sytuacji Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego wyraża pogląd, że zasadnym jest wprowadzenia jednoznacznych regulacji prawnych dotyczących modernizacji instalacji oświetleniowej stanowiącej własność zakładu energetycznego przez gminy (z ich majątku) bądź ustalających zasady wzajemnych rozliczeń poczynionych przez gminę nakładów inwestycyjnych z właścicielem sieci – zakładem energetycznym.

Końcowo zatem odnosząc się do stwierdzenia o niewłaściwości rzeczowej adresata Wystąpienia, wskazać należy, że minister właściwy do spraw aktywów państwowych może inicjować politykę państwa w zakresie wykorzystania mienia państwowego, w celu zapewnienia jego racjonalnego i efektywnego wykorzystania, zwiększenia jego wartości oraz realizacji polityki gospodarczej państwa.

Wnosimy zatem ponownie o wyrażenie stanowiska co do konieczności podjęcia działań legislacyjnych, w celu wprowadzenia jednolitych zasad postępowania umożliwiającego legalne, rzetelne i gospodarne działania gmin w zakresie modernizowania oświetlenia przestrzeni publicznej na majątku będącym własnością zakładu energetycznego, mając na względzie potrzebę finansowania przez gminy utrzymania i modernizacji oświetlenia wszystkich dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy

W przypadku dalszego uznania się za niewłaściwy w sprawie, wnosimy o niezwłoczne przekazania sprawy do organu właściwego, zawiadamiając jednocześnie o tym wnoszącemu Wystąpienie.

Celem poparcia podniesionych pismem zarzutów i twierdzeń przedkładamy w załączeniu – umowę o współpracy i wydzierżawienie urządzeń na okres trwałości projektu, wraz z Zastrzeżeniami do Umowy o współpracę, umożliwiającą dokonania własnej analizy rozwiązań proponowanych Gminom w ramach realizacji inwestycji z Programu „Rozświetlamy Polskę” przez ENEA Oświetlenie Sp. z o. o. w Szczecinie.

Z up. Prezesa Zrzeszenia
Gmin Województwa Lubuskiego
Agnieszka Opalińska
Agnieszka Opalińska
DYREKTOR BIURA ZRZESZENIA

Załącznik:

1. *umowa o współpracy i umowa na wdzierżawienie*

Do wiadomości:

- Prezesa Rady Ministrów
- Ministra Rozwoju i Technologii
- Dyrektora Departamentu Spółek Paliwowo-Energetycznych